

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İzmir Gaziemir İlçesi Emrez Mahallesiinde eski kurşun ve döküm fabrikasının alanında bulunan radyoaktif atıkların acil bir şekilde bertaraf edilmesi, Türkiye'ye girişi yasak olan Europium 152 ve Europium 154 izotoplarının bu alana kimler tarafından, ne şekilde getirildiğinin belirlenmesi, bu alanda bulunan radyoaktif maddelerin yıllardır halk sağlığına ve çevreye verdiği zararların tespit edilmesi ve radyoaktif atıklar konusunda kusuru ve ihmali bulunan kişilerin tespit edilmesi amacıyla Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 104'üncü ve 105 inci maddeleri uyarınca Meclis Araştırması açılmasını arz ederim.

Murat ÇEPNİ

İzmir Milletvekili

GEREKÇE

İzmir Gaziemir İlçesi Emrez Mahallesinde, Aslan Avcı Döküm Sanayi Tic.A.Ş. ait olan 70 dönümlük arazide, yöre halkının başvurusu üzerine; 2007 yılında, (28 Mart 2020 tarihinde Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile kapatılan) Türkiye Atom Enerjisi Kurumu (TAEK) tarafından yapılan araştırma sonucunda 100 bin ton radyoaktif atık gömülü olduğu rapor edilmiştir. Fabrikada, Türkiye’de bulunmayan nükleer çubuklar (Europium 152) geri dönüştürülmüş, bu işlemlerin ardından, kalan tehlikeli atıklar, denetimsiz bir şekilde rastgele araziye gömülmüştür. O tarihte yapılan ölçümlerde, radyasyon miktarı normal değer 219 katı çıkmıştır. Ayrıca, alanda ağır metal atıklar da mevcuttur. Bu kirlilik, yağmurlar aracılığıyla her yere taşınmakta ve Ege Denizi’ne ulaşmaktadır.

Fabrika 2010 yılında kapatarak metruk halde bırakılmıştır. Türkiye'nin Çernobili olarak adlandırılan Gaziemir'deki sahanın temizlenmesi ve rehabilitasyonu için çalışmalar olayın ortaya çıkmasının üzerinden 7 yıl geçtikten sonra başlatılmıştır. Radyoaktif atıkların ayrıştırılması, nakli ve bertaraf işlemleri, Çevresel Etki Değerlendirme (ÇED) raporu olmadan, radyoaktif atıkların bertarafı konusunda hiçbir uzmanlığı bulunmayan Turanlar AŞ adlı şirkete verilmiştir. Şirket, bir yıl sonra ödenek alamadığı gerekçesiyle çalışmasını bırakmıştır. 2017’de, demokratik toplum kuruluşlarının ve vatandaşların çabaları sonucunda ÇED raporu çıkmış, fakat o tarihten bu yana hiçbir somut adım atılmamıştır. Yıllardır toplum sağlığını hiçe sayarak bertaraf edilmeyen bu alandaki radyoaktif atıkların, geri dönüşüm prosesine sokulması sonucu oluşan bulaşıcılığı nedeniyle 100 bin ton değil, 250-300 bin tona ulaştığı söylenmektedir.

Radyoaktif atıklar; toprağı, havayı, suyu varlıklarını kirletmekte, canlıları yok etmekte, insanlarda DNA’yı bozmakta, kanser gibi pek çok ciddi halk sağlığı sorunlarına neden olmaktadır. Radyoaktif kirliliğin yanı sıra, fabrika alanına gömülü olan diğer ağır metaller nedeniyle koku, toz ve duman oluşumu da devam etmektedir. Şehir içinde yer alan fabrikada toprağı gömülü halde terk edilen radyoaktif atıkların kimyasal reaksiyona girmesiyle 2019 yılının şubat ayında yangın meydana gelmiştir.

Gaziemir Belediyesi tarafından 14 Haziran 2021 yılında yapılan son ölçümlerde ise Uluslararası Radyolojik Korunma Komisyonu yönetmeliğine göre kabul edilebilir sınır değer olan 1mSv/y değerinin tam 7 bin 291 katı radyasyonun çevreye yayılmakta olduğu tespit edilmiştir.

Milyonlarca yılda yok olabilecek radyoaktif atıklar küresel ölçekte önemli bir sorundur. Bu atıkların zararsız hale getirilmesi, oldukça daha maliyetli, teknik bir iştir ve ülkelere ciddi

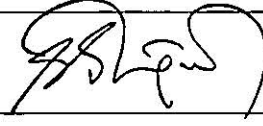
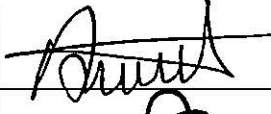
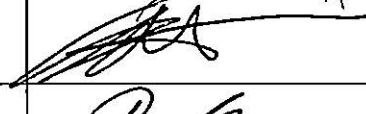
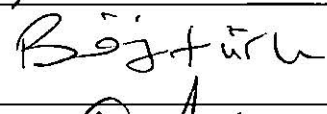
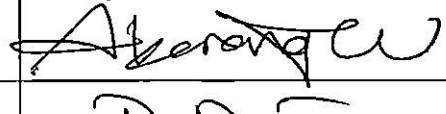
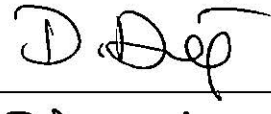
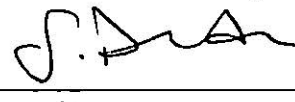
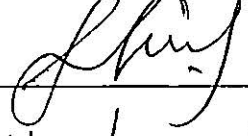
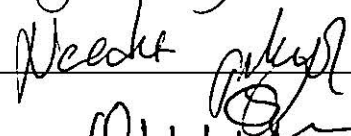
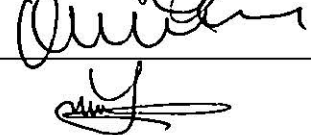
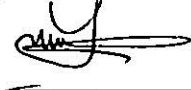

ekonomik yük getirmektedir. TAEK ise Gaziemir’de radyasyonlu alanı sadece dikenli telle çevreletmiştir. Ayrıca, bu alandaki radyoaktif atık sorunun 2007 yılında kamuoyuna yansımaya rağmen Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü’nün akü yönetmeliğinin çıktığı 1996’dan beri buranın durumunu bildiği, 2008 Haziran ayında 21 noktada yapılan kazıdan numune alındığı, 19 noktada tehlikeli atıklara rastlandığı, 2008 Temmuz ayında fabrikada bir daha kazı yapıldığı, 180 ton daha atık bulunduğu belirtilmektedir. Fabrikaya 321 bin TL ceza kesilmiş, fabrika bu parayı ödememiş, dava açmış, davayı kaybetmiş ve temyize göndermiştir. Temyizden sonraki gelişmeler kamuoyu tarafından bilinmemektedir.

Türkiye’ye girişi yasak olmasına rağmen bölgede Europium 152 izotoplarının gömülü olduğu yetkili kurumlar tarafından resmi olarak tespit edilmesi, kanun dışı yollarla yürütülen atık ticareti gerçeğini düşündürmektedir. İlgili kurum ve kuruluşlar, bu alandaki radyoaktif atıkların tüm İzmir’i tehdit ettiğini, alandaki atıkları bir an önce acilen temizlenmesini, nükleer santrali olmayan bir ülkenin üçüncü büyük kentine nükleer atıkların nasıl geldiğinin, kimlerin getirdiğinin tespit edilmesini ve Ege Üniversitesi Nükleer Araştırma Enstitüsü’nün ölçüm yapıp, resmi rapor hazırlanmasını talep etmektedir.

Anayasanın 56. Maddesi, herkesin sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkını güvence altına alınması devletin sorumluluğu olarak belirlemiştir. 08 Mart 2022 tarihinde yürürlüğe giren Sayılı Nükleer Düzenleme Kanunu’nun 9. Maddesi, radyoaktif atıkların, Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisine sokulamayacağını, radyoaktif atıkların çevreye salınamayacağını veya bırakılamayacağını ve bu konuda ilgili kurumların yükümlülüklerini hükme bağlamıştır.

İzmir Gaziemir İlçesi Emrez Mahallesinde eski kurşun ve döküm fabrikası alanında bulunan radyoaktif atıkların acil bir şekilde bertaraf edilmesi, Türkiye’ye girişi yasak olan Europium 152 ve Europium 154 izotoplarının bu alana kimler tarafından, ne şekilde getirildiğinin belirlenmesi, bu alanda bulunan radyoaktif maddelerin yıllardır halk sağlığına ve çevreye verdiği zararların tespit edilmesi ve radyoaktif atıklar konusunda kusuru ve ihmali bulunan kişilerin tespit edilmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmalıdır.

1	MAHMUT TOĞRUL	GAZİANTEP	
2			
3	AYŞE SÜRÜCÜ	ŞANLIURFA	
4	MEHMET RUŞTU TIRYAKI	BATMAN	
5	FİLİZ KERESTECİOĞLU	ANKARA	
6	ABDULLAH KOC	AĞRI	
7	GARO PAYLAN	DİYARBAKIR	
8	RIDVAN TURAN	MERSİN	
9	BERDAN ÖZTÜRK	AĞRI	
10	OYA ERSOY	İSTANBUL	
11	ALİ KENANOĞLU	İSTANBUL	
12	DERSİM DAĞ	DİYARBAKIR	
13	SAİT DEDE	HAKKARİ	
14	PERO DUNDAR	MARDİN	
15	SIDIK TAŞ	SİİRT	
16	HÜSEYİN KAÇMAZ	ŞIRNAK	
17	NECDET İPEKYÜZ	BATMAN	
18	MUAZZEZ ORHAN IŞIK	VAN	
19	ZÜLEYHA GÜLÜM	İSTANBUL	
20	TAYİP TEMEL	VAN	